

תנועת הקיבוץ הדתי

י"ח שבט, תשע"ב, 11.02.2012

גיליון מס' 296

פרשת יתרו

על דברים והיפוכם

מאת עפר שלומי, קיבוץ סעד

עם תום המעמד נורא ההוד של עשרת הדברים, בעוד העם נרעש ונפחד מן הקולות והמראות, מקבל משה את סדרת הציוויים הר"מ. כל זאת לפני "צלילה" לתוך מערכת חוקי החברה המופיעים בפרשת משפטים:

(יט) ויאמר יקוק אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם: (כ) לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם: (כא) מזבח אדמה תעשה לי וזבחתי עלי את עלתיך ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך: (כב) ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה: (כג) ולא תעלה במעלת על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו: פ

פסוקי מעבר אלה דורשים עיון. וכי מה עניינם כאן? ושמה הם מחביאים במבט מעמיק יותר, רמז לתפיסת עולם שלמה...

אחרי ציון העובדה החד-פעמית בהיסטוריה האנושית, בה שמע עם קול אלוהים מן השמים (פס יט), מצווה הקב"ה סדרת מצוות זו. בחינה מדוקדקת שלהם מראה שכולם קשורים לעניין המזבח. אם הייתה התורה מדברת כלשון העם הייתה מתנסחת בערך כך: כיוון שראיתם שמן השמים דיברתי אתכם, אני ללא שום מתווך אחר, לכן לא תעשו אלוהי כסף וזהב. הקשר שלכם איתי יהיה דרך המזבח שיהיה מזבח אדמה, ואם תרצו לעשותו אבנים, אסור לסתתן. העלייה למזבח תהיה דרך כבש ולא מדרגות.

אלא שבחינה מעמיקה מראה שהפסוקים כאן מצביעים על כך שהמזבח כמייצג את הקשר בין הקב"ה לעם ישראל, בעצם "עטוף" בשלוש מצוות לא תעשה: האחת – איסור עבודת אלילים (לא תעשון איתי אלוהי כסף ואלוהי זהב..), השנייה – איסור שפיכות דמים (חרבך הנפת עליה ותחללה) והשלישית – גילוי עריות (אשר לא תגלה ערותך עליו). כלומר, שלושת האיסורים החמורים ביותר של "יהרג ובל יעבור". המשמעות היא ברורה – אין המזבח יכול "לסבול" שלוש עבירות אלה. הן חילולו המוחלט.

באמצעות קדושת המזבח נוכל לחדד טוב יותר את עולם הערכים היהודי. אין, ולא הייתה ביהדות מלחמת – קודש (ג'האד), כי מלחמה ושפיכות דמים לעולם אינה קדושה. המלחמה היא לצערנו, לעיתים חובה ואולי אף מוגדרת מצווה (בכיבוש הארץ), אך החרב תמיד מחללת, ועל כן שופך דמים "מעם מזבחי תיקחנו למות". רחוקה מהותו של המזבח וקדושתו מהחרב המונפת, מרחק שאין לגשר עליו. דוד מלכנו מוכיח זאת: "ויהי עלי דבר יקוק לאמר דם לרב שפכת ומלחמות גדלות עשית לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני. הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה והנחותי לו מפל אויביו מסביב כי שלמה יהיה שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימי" (דברי הימים א, כב). וכך גם לא תיתכן שום קדושה בגילוי ערות, והדעת אינה סובלת פולחן המבוסס על כך (כפי שנהג בתקופת המקרא), כשם שעבודת אלילים היא היפוכה המוחלט של האמונה היהודית.

אך מהי מהותו של המזבח המייצג את הקשר בין אדם לאלוהיו? מהי אותה מהות, שכנגד היפוכה המגולם בשלושת העבירות הנ"ל, יצא הכתוב?

דומה שחז"ל הגדירו מהות זו בתמציות רבה: המזבח בהיותו מחבר בין ישראל לקב"ה, בין שמים לארץ- מהותו היא הטלת שלום (כדברי פסיקתא זוטרתא שמות כ) – "רבן יוחנן בן זכאי אומר הרי הוא אומר אבנים שלמות תבנה, שמטילות שלום, המזבח נברא להטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, שמתכפרין עליו עונותיו, ומה האבנים שאינן רואות ולא שומעות, אמר הכתוב לא תניף עליהן ברזל, המטיל שלום בין איש לאשתו, בין איש לחבירו, בין עיר לעיר, בין משפחה למשפחה, עאכ"ו שלא תבואהו פורענות, לכך נאמר בקש שלום ורדפהו".
עולם של שלום – הוא עולם של קדושה. עולם של אלילות, שפיכות דמים, וגילוי עריות – הינו עולם של טומאה, עולם שבו אין מקום למזבח. עולם שהשכינה מסתלקת ממנו. ואם "גדול השלום ששקול כנגד כל מעשה בראשית" (מסכת דרך ארץ), הרי ניתן לומר, שעולם בלי שלום, בלי שכינה, הוא עולם שטוב לו שלא נברא משנברא.

ומה אני, האיש הפשוט, החי בימינו אלה, ללא גילויי שכינה, ללא מקדש, עם הרבה סימני שאלה המסרבים להפוך לסימן קריאה, בעולם כל כך חרד, מבולבל, מוחצן ומסוכסך, מה אני לוקח מכאן אל חיינו כאן ועכשיו? דומה שחכמינו ידעו היטב כבר אז, לתת את התשובה להיום – "ומה מזבח שאינו לא אוכל ולא שותה ולא מריח, ולא נבנה אלא לכפרתן של ישראל נקרא שלום, מי שהוא אוהב שלום, ורודף שלום, ומקדים שלום, ומשיב שלום, ומטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, על אחת כמה וכמה" (ספרי במדבר פרשת נשא פסקא מב).
ומכאן שיסוד "העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ושצריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו" להשכין שלום בכל מקום בו תדרוך כף רגלו.
ולהתעוררת דלתתא, נוסיף ונבקש אתעוררתא דלעילא: "אר"ש בן חלפתא ראה כמה חביב השלום שביקש הקדוש ברוך הוא לברך את ישראל ולא מצא כלי שהוא מחזיק את כל הברכות לברכן בו אלא השלום, שנא' ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום". (דברים רבה (ליברמן) פרשת שופטים). אמן כן יהיה רצון.

עפר שלומי, חבר קיבוץ סעד, מורה ומחנך, משמש כיום כמנהל הקהילה בקיבוץ סעד.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי
בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

